

Oponentský posudek diplomové práce

Vlastimila Vrtala: *Archeologie a architektura merojských sídlišť* (Praha 2011)

Diplomová práce Vlastimila Vrtala si klade za cíl analyzovat základní otázky archeologie a architektury sídelních center království Kuš v průběhu tzv. merojské doby (3. stol. př.n.l. – 4. stol. n.l.). Téma práce a práce samotná přímo souvisí s autorovou účastí na archeologické expedici Národního muzea působící na merojské lokalitě Wad Ben Naga v Republice Súdán. Vedle teoretické části tak práce zahrnuje i zprávu o revizním výzkumu *Domů A a B* (WBN 600), tvořících součást komplexu tzv. Kruhové stavby ve Wad Ben Naga (WBN 50).

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola (*Úvod*) se zabývá dosavadním bádáním k tomuto tématu. Odkazuje na popisy antických autorů a raných evropských cestovatelů, dále vyjmenovává hlavní milníky v zájmu o archeologii merojských sídlišť a dostává se až k výzkumům, které probíhají v současnosti. Autor zde také vytyčuje ambiciózní cíle své práce: (1) zmapovat minulé i současné archeologické výzkumy merojských sídlišť, (2) určit jejich charakter, (3) nalézt jejich společné znaky a (4) v neposlední řadě také analyzovat architekturu merojského domu coby základní jednotky osídlení.

Druhá kapitola se zabývá *charakterem osídlení během napatské doby* (tj. 10., resp. 8.–4. stol. př. n. l.), tedy chronologické fáze království Kuš, předcházející merojské době. Vzhledem k tomu, že mezi oběma obdobími existuje vysoká míra kontinuity, stává se analýza napatského osídlení nezbytným úvodem do studovaného problému.

Hlavní část práce představuje nejrozsáhlejší třetí kapitola, na jejímž začátku si autor stanovuje kritéria, která chce v rámci práce sledovat. Následuje velmi cenný aktuálně kompletní výčet všech zkoumaných a známých lokalit s pozůstatky merojských sídlišť, shrnující známé informace o jejich struktuře a charakteru domů zde se nacházejících (s touto podkapitolou přímo souvisejí *Přílohy č. 1 a 2*). Výčet je doplněn o referenční bibliografické údaje. Získané informace jsou zhodnoceny ve dvou interpretačních podkapitolách (*Hospodářský a politický význam merojských sídlišť* a *Vnitřní členění merojských sídlišť*), které se pokouší o analýzu politické a ekonomické role měst v Merojském království a jejich vnitřním členění a které představují těžiště samotné práce. Kapitola je zakončena kompilačními statěmi o velikosti populace měst a království a jejich sociální stratifikaci.

Čtvrtá kapitola si svým přínosem nezadá s kapitolou předchozí. Domy (do této kategorie autor zahrnuje i paláce) kategorizuje do dvou základních typů – domů z lehkých organických materiálů a zděných domů. Především při interpretaci domů z lehkých organických materiálů autor prokazuje schopnost kombinovat informace, které nám poskytují zprávy antických autorů, ikonografický materiál a analogie z předchozích a následujících historických období (včetně současnosti). Ve čtvrté kapitole je třeba vyzdvihnout skutečnost, že autor zde přichází s vlastní klasifikací merojských zděných domů, zakládající se na jejich vnitřní struktuře a funkci jejich místností. Autor vedle funkce a stavebních postupů věnuje značnou pozornost i estetické stránce zděných domů.

Pátá kapitola stručně shrnuje autorovy závěry. Práci uzavírají tři přílohy. *Přílohu č. 1* tvoří přehledná *datová databáze zkoumaných domů* uvádějící všechna sledovaná kritéria. V *Příloze č. 2*, tj. *Obrazové příloze*, se autorovi podařilo shromáždit kompendium plánů lokalit, půdorysů domů a dalšího relevantního materiálu pro studované téma.

Příloha č. 3 prezentuje *revizní výzkum objektů WBN 600*, resp. části komplexu Kruhové stavby ve Wad Ben Naga, jenž proběhl v rámci 2. výkopové sezóny Archeologické expedice do Wad Ben Naga na podzim roku 2010.

Práce splňuje všechny formální požadavky, je logicky vystavěna, snad jen vyčlenění problematiky napatského osídlení do samostatné kapitoly se jeví jako disproporční vzhledem k ostatním kapitolám.

Práce se vyznačuje vysokou mírou akribie a překračuje odborné požadavky kladené na diplomovou práci. Její autor prokázal nejen vysokou odbornou úroveň teoretické práce s prameny, ale i praktické dovednosti při archeologických výzkumech na lokalitě Wad Ben Naga v Republice Súdán. Autor dostal všem cílům, které si v *Úvodu* vytyčil, a proto bezvýhradně doporučuji práci k obhajobě před příslušnou komisí a navrhuji, aby byla hodnocena jako výborná.

Otrokovice, 11. září 2011

PhDr. Pavel Onderka